

Landskap: Skåne Upptecknare: Ligfrid Svensson, Höör  
 Härad: Kosta Berättare: " " "  
 Socken: Höör Berättarens yrke: f. d. vagnmakare  
 Uppteckningsår: 1958 Född år 1880 i Höör

Minvestarlov. s. 1-2.

Hävarbeten. s. 3.

Klok gumma. s. 3-4.

Möbler och möbelmåleri. s. 5-6.

Stenindustri i Höör för i tiden. s. 7-8.

Hantverkare. s. 9, 13-17.

Renlighet. s. 10.

Gäddfarihandel. s. 11.

Priser på livsmedel. s. 17.

Delvar i Luf 96

Delvar i Luf 89

Angående minnesmärke efter bröllop begravningar å  
andra familjefåster mins jag tydligt som barn då jag  
var med min fader som sällskap då han om söndagarna  
var ute i byggderna å handlande trä utav lantbrukare  
som skulle ha sej en ny vagn var det ju först å främst  
om det kunde bli byte så dom slapp att punga ut med peng-  
ar. Ja då hade jag alltid ögon med māj om det var något  
ovanligt att titta på, å då mins jag särskilt dessa tavlor på  
väggarna i finrummen som jag tyckte verkade lite kusli-  
ga med svarta likhistor, med en text undertill nem detta min-  
nesmärke handlade om å detta var ofta textat med stora svarta  
bokstäver å innuder kunde hänga en krans av så kallade  
evighetsblommor å dito blad med vidhängande band med nå-  
got sista farväl eller dylikt, å jag mins att alltid hängde dom  
på ytterväggen vid sidan om ett fönster å vid andra sidan fönst-  
ret kunde vara en liten munter av glas med en brudkrona med  
slöja som gick i arv från släktled till släktled. Mån det mästa  
utav sådant är nu förbi å förstört av yngre generationer.  
Annars var det ont om tavlor på väggarna, mån en mins jag också särskilt

ett sorts oljetryck utvisande människans olika åldrar ifrån  
vaggan till graven å tecksten mins jag tydligt fast det är 68 år  
sedan, där stod. Tio år ett barn du är, Tjugo år en yngling  
här, Trettio år en käftig man. Fyrtio år går också an, Femtio  
är det utför bår, Sextio är du gammal år. Sjuttio år en  
gubbe grå, Åttio orkar knappast gå. Nittio år till spott  
och hån. De hundra skilde Gud dej från. Allt manande till  
eflertanke vad man ytterligare hade att genomlida, å allt har  
hittilldags slätt inn. å nu tar jag en dag isånder å är nöjd  
med vad som händer, män orkeslös kan jag inte vara alltid  
år det något att hänga nävarna i för ånnu år dom stadiga  
å bra å huvudet kann jag inte klaga på, det är bara benen  
som inte kan följa med å det är ju inte att undras över så  
mycke som man har stått å gått i sina dar. I min ungdom  
hade man ju inte så mycke som en vanlig trampcykel  
utan det var ju bara att knoga på med apostlahästarna mil  
för mil. jag mins som påg att jag sprang gärna årenden från  
Höör till Rosjöklöster för 25 åre, Det är ju ändå över en mil främm å  
åter.

Angående hårarbeten hade vi en hel del i mitt gamla hem förfärdigade av min farmor hon kunde liksom mer än memsa med munnen, där var brocher klocktjedor små rosetter att fästa på bröstet    allt möjligt m  n allt sådant h  rarbete   r nu förstört, Farmor hon kunde j  lpa polisen när det var någon förbrytare som dom inte kunde leta rätt på, eller vem denna förbrytare var, hon kunde se det i en spann vatten, hon sade korekt vem det var,    utseende    allt, tilllockmed var dom skulle söka tjuvg  tet eller dylikt. Min   lite br  der har ett oljem  lat porträtt av farmors fader med en h  rlock baktill av honom, jag vill antaga att det   r etthundrafemtio   r han var Major i F  nnska armén,    fick rymma hals över huvud till Sverige f  r Ryssarna var ef  ter honom, farmor var då ung,    så hamnade dom på s  dersl  tt där farmor blev gift med inspektoren på B  kebergs gård, hon hade många små fina saker med sej fr  m Finnland (allt stort fick dom lämna) små fina svarverier en liten svarvad tunna g  ngad på mitten innehållande ett silverfingerborg, ett pepparhorn   chs   g  ngad på mitten    silverkupa med hål f  l  tt dusta på med peppar, med flera små fina saker —

Farmor plockade skolv villda örter ute i skog å mark  
å jorde därav dekochter å medisiner för människor å djur.  
så det var ju bekvämt å bra för befolkningen vida ikring,  
läkare å apotek fanns ju inte ute på landsbyggen på den ti-  
den å inte fanns det telefon hållre, så Farmor räddade livet  
på många både människor å djur som i hast behövde hjälp.  
Hon var något som på den tiden gick under namnet en klok  
gumma, hon hade 7 sönnar å alla var födda med nån sorts  
lyte som farmor skolv tog bort för hon viste hur dom hade  
kommit, men sa hon när jag blir död å skall begravas får  
ni stanna vid kyrkogårdsgrindarna tills graven är igen-  
skottad så vida ni inte vill ha era lyte tillbaka, å dom var  
vanda att lyda så också nu, å alla gick hållbrädda hem.  
På den tiden sedan begravningsseremonien var över å prästen  
hade kastat dom tre skovlarna mull på histan, hörde det till  
att begravningsgästerna skottade igen graven med skyfflar  
som redan var utlagda vid graven. Farmor hette som flicka  
Josefina Flodén. hennes mann hette Pål Svensson, båda är döda  
år 1875

Kister å skåp var ju så brukligt förr, en lantbrukardotter skulle hållt ega sin egen kista att sammla sin hemgift i så det var ju nog en fröjd för en ung jäntha att ha nånstans att gömma allt sitt, en vanlig hemgiftskista var i regel rätt rymmlig å stor för dom använde ju stora fjäderdynor till sängarna med hemvävt dynevar så det var bastanta saker, så fick det ju två stora dynor till varje gång gänte andra huvudhuddar så allt tog sin plats, linne skrymde ju inte så mycke, men så var det ju tusen andra småsaker som skulle sammlas på, å för sådana saker var en liten låda på tvären strax under det kupiga locket, en sådan låda kallades laddika å där var ett skjutbart lock på denna laddika så småsakerna i denna blev ju inte synliga då det stora kistlocket öppnades å för att det stora locket skulle skålv stå fäst en bastant pinne att fälla upp under locket så det kunde skålv hålla sej uppe medan ägarinnan kunde ordna sina saker asfönerat av locket, i regel var där ett bastant hemmsmitt hantg som var nerfällbart ett i varje gavel, så nog var det en bastant första möbel till ett nytt hem

Ja skåp det fanns ju många sorter hängskåp å dräng-  
skåp å hörnskåp av många slag. I burgna lantbrukar-  
hem skulle varje dotter ha var sitt skåp att gämsla sin kista  
samla sin hemgift i, å dessutom en bra kopparkittel åvan på  
skåpet, mor i huset hade för det mästa ett hängande hörn-  
skåp som kaffe å socker förvarades i en dörr mitt på skåpet  
som räckte ner till en låda i underkant som kaffeshedarna  
hade sin plats i. skåpet var ofta grönmålat med initialer  
från någon gammal släkting som gick ofta i arv. å <sup>å ärtal</sup> far i  
huset hade ofta ett hängskåp i storstugan med jaktatiral-  
jer i, å så minst en bössa vid varje sida å sedan en del  
jakt trofeer vid sidan om bössorna hållt en älgkrona över  
skåpet. Varje dräng hade sitt skåp i drängkammaren ett  
rätt högt skåp med en rymmlig låda underst för underkl-  
kläder, där uppe var plats att hänga in ett par kostymer ett  
sådant skåp kunde dom köpa på marknaden utav stiajüng-  
ar som hade dom åvan på sina stiar, till ett pris av 15 kronor  
dom var ju alltid då tråvita så kunde var å en måla efter sin  
egen smak

Förr var ju Flöör särskilt bekant för sin stenindustri och sina stenbrott vi har ju en liten by som heter stenshogen det är småställe med ett par kor, å förr hade vart å ett sådant ställe en häst mycke för transport av sten många gånger satte dom hästar ihop då det ibland behövdes både två å tre hästar för stenvagnen, alle man i stenshogen var ju stenhuggare å för det måste var dom i släkt, ett stort krafftigt släkte å starka som björnar, vanda som dom var att böttas med tunga stenblock. För det första är ju Flöör bekant för sin fina sandsten, gamla stora stenbrottet där Lunds domkyrka har sitt ursprungliga byggnadsmaterial från, ligger i Bosjöklosters församling män gränsar intill Flöör, den lilla byn heter Stanstorp eller Stenstorp, villket är ju mycke betecknande. I Stenshogen var det mera stora stenblock som låg i regel jämt med jorden å låg så jupt som hela blockets storlek, å dom var i regel på upp<sup>te</sup> tio tonn å kallades jordsuggor, dessa block var av god kvallite å hela utan sprickor, å betydligt hårdare än stanstorpstenen å var i regel utmärkt material till kvarnstenar



Det var ju ett stort & krävande arbete att gräva runt äm-  
dessa block & frilägga dem. Varvid kvinnorna ofta var be-  
hjäpliga att bära upp jord i sina skinnförkläde, i regel var  
det pinnmo som fick spettas & hackas loss & mycke tung materia.  
Sedan var det ju att borra borrhål i en rak linje & sedan kila  
& flåcha dessa block i önskade storlekar, sedan kättingar  
om & låta hästarna draga upp dem bit för bit & sedan mejsla  
& finhugga dem till vad dom mäst var lämpade till & detta ske-  
de i regel på plattsen där dom var tagna. I min barndom och  
ungdom var det ju mycke efterfrågan på kvarnsten numera är  
det slut med den industrien alldeles, sedan var det mäst trapp sten  
& nu är det sten till gravställen & så till sist värddar på kyrka  
gårdarna & det är ju en värdig avslutning på den industrien, ku-  
mera finns bara dessa stora hålor & kullar som minner om  
det forna stenhuggarläktets slit & släp, & skogen växser över  
& skryler barmhärtigt dessa stora ärr i naturen. Men ännu  
finns det mycke sten ute i backarna kring Flöör, utom sansten  
är det både grå & röd granit, på sina plattor vid ringsjön fins  
en mycke vit sannsten som dom gammle brukade krona & strö på golvet vid högtider.

I slutet av förra seklet hade vi här i Höör varje sommar besök av en gammal glasmästare någon månads tid, han kom dragande med en stor lång tråkig draghärre med en hel del glas av alla dimensioner som last, å vid ena sidan skumpade en ovanligt stor grå bagge eller gümse, som allt som oftast tog sig en munnfull gräs i grophanten, å namnet Pelle löd han ögonblickligen prisis som en hund, å kommer någon hund som är för närgående får han se en smäll av Pelles hårda panna för räddar han inte, han hade lång präktig grå ull som han släppte godvilligt till två gånger om året som hans husbonde lät förfärdiga sig präktiga grå trikåkostymer af, så Pelle å huse hade alltid samma praktiska färg på sin klädedräkt (Jag hörde aldrig annat namn än på denna glasmästare än Glasbyxa). Han hade också en stor präktig gråtik som hette Snälla som troget vaktade härran när huse var ute i byn å tittade efter arbete, när då huse kom hem till härran fick Snälla gå till byn å skaffa se något till livs å alltid var det något för då var det alltid gödselhögen som tog mot allt avskräde så nu hade det inte varit så fett, då alla har sin soptunna

Träl användes sällan av allmogen ute på landet i förra århundradet utan en klick såpa fick räcka, å det var kanske inte så behagligt, så med renligheten var det nog si å så ibland. Så har jag låtit mig berättas en liten pasacha som verkligen utspelats i våra byggar. Far å mor låg ju alltid gemensamt i en stor tvåmanssäng, så en morron sa mor Karna ja se du Ola vill du ligga i samma säng som ja får du noch tvätta föderna, om de va som Ola va mörkråd eller ej ved ja inte, men noch å, i middesbeded va de Ola som tvätta föderna i vannehorn (mor Karna var ganska mörk i hyn) mån om kvällen när de skulle lägga se, sa Ola, du mor, ja skulle noch väntad te längre fram på våren i tvätta föderna för de va fastit va ja har blev mued å förkyllt haptji haptji, aja skitt Ola hoppa du bara opp i sängen så ska ja snart varma föderna te di, men se då dro Ola på smilebönad å tänkte ja se då hade ja liv väl nåd för ja tvätta föderna å så kröb han ner i sängen å bidade sin tid. Det var ju inte så brukligt förr att bada på vintern för nåt badkar fanns ju sällan bland allmogen.

I min barndom fanns rätt mycke gårdfarihandel, bland andra fanns det en liten prydlig ren gubbe, jag vet inte alls vad han hette vi så aldrig utan gryngubben så viste man stracks vem det var, han hade alltid en ren fin tvärpåse över axlen i ena ändan av påsen var korngryn å i andra var havregryn så satte han ner sin börda på köpgolvet å så frun behöver väl lite prima gryn i dag kom å se sån fin vara å så billigt pris ett helt öre billigare än i affärerna, å för det mästa blev det ju någon komårs, så hade han små nåttamått av trä ett hel å ett halvlitermått som han strök gämt med baksidan av handen mycke noga, så hörde han hela byn över från hus till hus, sitt lager hade han på Flöörsgårnsvägs-magasinet.

Så hade vi en gumma som gick under namnet kråmmare Bengtan eller kagebengtän, hon hade också en tvärpåse på ena axeln å en stor lång spånkorg på andra armen hon var mera innekamshon hade hemma i Långstorp en liten by som hör till Flöör å hennes hus står kvar ännu å kallas ödetorpet vid Frostavallen, i sin långa spånkorg hade hon kakor å i andra halvan va torrlä-

å förkle å hossebann allt hemväft som hon hade i komisjon för andra gummar som satt hemma i stugorna å vävde, i tvårpåsen var hossegarn svart å grått, hossepedor grova å klena, nålar av alla slag knappnålar stoppnålar fästnålar stora å små, så kom hon inn om dörren tyrt å stilla alltid kökswägen, guspra å satte träskorna vid dörren, å sa tår en gå ing i stuan å värma se för alltid å dett väl nåt ni behöver, så blev hon inn å satte sej vid kakelugnen å värmda händerna tills mor hade tid att titta på Bengtas saker å i regel blev dett lite av varje, å hade vi då suttit till bords blev det alltid en bit över till Bengta så neg hon å sa tack, gu vålsigne frun, sen fortsatte hon sin vandring till nästa stuga, mån hon gick alldrig längre än hon hann hem till kvällen. Hakorna hon hade hämtade hon hos bagarna, överblivna från gårdagen som hon fick för halva priset så tog hon samma pris som i butikerna så det blev ju förkånst hålsten, mån brödet så väl som annat var ju billigt då, 2 öre för en stor smörruta som där var lika mycke mat i som i två vinerbröd nu som kostar 21 öre st, ett öre för en slät vetebulle, ett halvt öre för en skorpa, småbröd fans knappt att köpa, dom fick särskilt beställas.

Så hade vi lite hantverkare som for från gård till gård i slulet av förraseklet, där var smickare skomakare sadelmakare, <sup>skräddare</sup> & sömmerskor, jag tror dom höll på längst, jag minns särskilt en som vi hade alltid hemma, ibland en hel månad i sträck, för vi var rätt stor familj 3 töror & 3 påga, & hon sydde hela kostymer & klänningar till alla & ändrade & hade & hade sej på alla de vis, hon hade en krona & 67 öre om dagen & födan, så började hon kl. 7 & slutade kl. 8: en ungmö på en 60 värrar vänsterhänt män ganska stark det fick vi påga känna på ibland, för vi e ju födda på de viset att vi ska tärva & känna på allt, så kunde Lisa (för så hette hon) komma så hette hon med höger men så small det från venster, & hennes byxsömnad kunde vi inte alls gilla, hon visste nog inte hur en påg var skapt hon kunde inte räkna ut att <sup>man</sup> måste ha fast den allra litte minste någon gång för trängande behov, så ibland & ve & fasa va man var galen på Lisas lara, då var hon mera hemma i fruntimmers tøj, flickorn på den tiden var ju så blyga så dom våga ju inte uttala ordet byxa då någon har hört på, då hette det di onämnbare. Men Lisa hon var ju bra, till det hon igäntligen förstod sej på.

Sven smickare han var ofta påtingad långt i förväg män så hade han också två socknar att höra över Flöör å Munkharp där han egentligen hade hemma. Han kunde laga hus ställinredningar å var det nån gammal kärra som var vrialös så var Sven den som kunde göra ett nytt vrielag så nog kunde Sven ställa tillrätta litet av varje, det fanns ju alltid ett såkallad huggeshus till varje ställe där Sven höll till, å äta var där inte många som kunde klara sej mot Sven, å en dubbeljöh på eftermidagen sade han aldrig nej till. Ja så var det skomakare, det var ju bara lappskomakare som var på rörlig fot pligga på ett par sulor på grova skor å lappa lite där det behövdes, å sy morron tufflor till hela familjen, en liten dagspång på ett par kronor å födan räknade man inte så noga på den tiden. Badelmakare var ju mäst på lite större gårdar som kunde sysselsätta sådana hantverkare, å dom hade i regel skålv materialer som oxhudar tagel av alla slag hemmarvävt överdragstyg till möbler våldofftand stritt hö till madrasser m.m. Så kom ~~hans~~ kusk med ett par bra hästar å en

rymmelig vagn å hämtade nästan hela sadelmakar  
verkstaden en grov symaskin å diverse andra verktyg.  
Mäster skålv ett par gesäller å en lärling så var det inväg  
där dom sedan blev inkvarterade i gårdens ~~hantverksstu~~  
ga, sedan var det att inventera förrådet av materialer om  
något mera skulle anskaffas till vad som skulle utträttas.  
Då var det ofta brukligt att vid sådana gårdar att till julen  
slaktades ofta ett par slaktkor dom kostade ju inte mer än  
50 å 60 kr till försäljning, så var det en bra husbonde blev dom  
slaktade på gården å köttet fördelat till mycket billigt pris bland  
gårdsfolket, å hudarna inlämnade till ett garveri för be-  
redning vilken sedan användes att sy selar å annat remtyg  
af, så dom passade bra för sadelmakarna, sedan var det  
att skära remmar av eget läder å sy selar å sadlar till går-  
dens ridhästar å stoppa möbler å tagelmadrasser av gårdens  
egen tagel som blev tillvaratagen utav hästsvansar å av de-  
ras manar även korvansarna blev klippa ett par gånger  
om året å allt tillvaratogs för kommande behov.



Skräddarna dom besökte ju både stora å små gårdar det var i regel mäter å ett par lärningar det var ju måst grova kläder dom sydde, dom värde ju mycke skålv på gårdarna, alltid gott om folk å dom skulle något uträtta, å de var ju bra att få lära, dom värde vadmall å en hel del andra tyger, som sedan skräddarna förvandlade till kostymer å kappor m.m. även linberedning fanns i gamla tider, å där var många procedurer att gå igenom innan där kunde bli en lång linräcka att bredas ut <sup>på</sup> stubbåkrarna för blekning. Det var ju särskilda skräddare för linsömnad, lakan skortor å särkar, utav både blekt å oblekt lin. Sedan var det ju konstvävnad av alla slag dukar å täcken å prydnadsaker, för att inte tala om virkning å knyppling å allt vad dom gnodde med i hemmen. Nu skall allting köpas färdigt, så det är bara pengar å åter pengar ingen har tid att lära något bara för att skaffa pengar alla ska ha betalt med samma, så någon riktig hantverkare utbildas inte mer, det är fabriker med maskiner som regerar världen nu så vi gamla kann inte följa med längre

Ville bara tala om lite priser vid cekelskiftet. Jag arbetade år 1900 som fullgod vagnmakargesall på Gustav Jönssons vagnfabrik i grönegatan Malmö. för 18 kr i veckan vi började kl. 8 hade en timma till middag å slutade kl. 5 alla dar i veckan, men så kostade hel kost för vecka bara 7 kr. ville någon hel inakorderad ha kaffe på eftermiddagen kostade det inget en stor vetebulle till. Ett rum med städning å rena lakan varje lördag kostade 3 kr. 50 öre i veckan hyrenvärden fick skälv använda det på dagen, den som då inte använde sprit å inte rökte kunde man likväl sätta undan en liten slant nästan inga någon fans. Priser på livsmedel var ju också fabulöst billiga, 25 öre för en stor fin haka bröd, potatis 2.50 för hektolitern, å 5 öre för en fin isterspikensill, 25 öre kg. för halvbringa å 30 öre för steken, 40 öre för färskt sidofläsk grishals 60 öre, kottlätt 80. öre. präktigt lageröl 8 öre buteljen alltså 96 öre duminet brännvinet 90 öre upp till en kr litern, spritförsäljarna spädde skälva upp spriten till brännvin för det var ju onödigt att betala fracht för vattnet, bästa bordsbrännvinet blev med uppspädning av bäckvatten, liksom ärtor dom skulle alltid kokas på bäckvatten så gick dom bättre sönder